

บทที่ 2

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการท้าววิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9" นั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้รวมในเรื่องโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียน เป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ มีดังนี้

สุภาพ กสิบัว (2524) ได้ทำการศึกษา "ความรู้ด้านอนามัยและสภาวะสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อศึกษาถึงความรู้ด้านอนามัย สภาวะสุขภาพทางด้านร่างกาย และองค์ประกอบบางอย่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศของนักเรียน ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านอนามัยและสภาวะสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่บิดามารดาจบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีปัญหาสุขภาพเหงือกและฟันสูงกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาจบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพของเหงือกและฟัน นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนหญิงดีกว่านักเรียนชาย และความรู้ด้านทันตสุขภาพกับสภาวะสุขภาพของเหงือกและฟัน มีความสัมพันธ์กัน

ทรงธรรม สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง และ ยุทธนา บัญญางาม (2528) ได้ทำการศึกษา "สภาวะอนามัยช่องปากของเด็กอายุ 6-12 ปี จากครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ

ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาวะอนามัยช่องปากของเด็กวัย 6-12 ปี ที่มาจากครอบครัวซึ่งมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรคฟันผุกับความสะอาดของช่องปากของเด็กเหล่านี้ โดยใช้ดัชนีอนามัยช่องปาก (Oral hygiene index) ของเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา อายุ 6-12 ปี ที่สุ่มจากโรงเรียนนวมินทราชินติโรธรังษี กรุงเทพมหานคร 24 แห่ง จากทุกเขตการปกครอง จำนวน 1,508 คน มีค่าเฉลี่ยเป็น 2.1 ซึ่งจัดอยู่ในระดับพอใช้ ค่าดัชนีอนามัยช่องปากของเด็กเหล่านี้ถูกกำหนดโดยอิทธิพลของดัชนีแผ่นคราบฟัน (debris index) ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.9 มากกว่าจะเป็นผลจากอิทธิพลของดัชนีหินน้ำลาย (calculus index) ซึ่งค่าเฉลี่ย 0.2 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการเลือกใช้วิธีแปรงฟันที่เหมาะสมและทำให้ประสิทธิภาพในการกำจัดแผ่นคราบฟันน่าจะทำให้สภาวะอนามัยช่องปากของเด็กเหล่านี้เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับดีได้อย่างไรก็ดี พบว่าความแตกต่างระหว่างเพศจะมีอิทธิพลต่อดัชนีแผ่นคราบฟัน และดัชนีอนามัยช่องปากมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$ และ $p < 0.1$) โดยกลุ่มเด็กหญิงจะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีอนามัยช่องปากและดัชนีแผ่นคราบฟันเท่ากับ 2.06 และ 1.84 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มเด็กผู้ชายจะมีค่าเฉลี่ยของดัชนีทั้งสองเท่ากับ 2.13 และ 1.95 ตามลำดับ ขณะเดียวกันก็พบว่า เด็กกลุ่มอายุใน้อยจะมีดัชนีแผ่นคราบฟันและดัชนีหินน้ำลายต่ำและเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น แต่ความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เมื่อทำการทดสอบทางสถิติโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างดัชนีอนามัยช่องปากกับอัตราฟันผุ ถอน อุด พบว่า ค่าที่ได้ต่ำมาก อย่างไรก็ตามก็ตีกลุ่มที่มีสภาวะอนามัยช่องปากระดับดีจะพบมีอัตราฟันผุ ถอน อุด ต่ำกว่ากลุ่มที่มีสภาวะอนามัยช่องปากระดับเลว ทั้งงานฟันแท้และฟันน้ำนม

เพชร ชลปราณี และคณะ (2530) ได้ทำการศึกษา "สภาวะสุขภาพช่องปากและความต้องการทางทันตกรรมของนักเรียนเขตนครชัยศรี" โดยมีวัตถุประสงค์ก็เพื่อที่จะสำรวจปัญหาในช่องปากของเยาวชนในชุมชนที่กำลังเจริญ และเพื่อจะทราบถึงความต้องการต่าง ๆ ทางทันตกรรม รวมถึงการบำบัดรักษาและป้องกันให้ความรู้แก่เยาวชนของชาติ โดยผู้วิจัยใช้นักเรียน 2,277 คน ของโรงเรียนเขตนครชัยศรี 48 โรงเรียน จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสุขภาพช่องปากโดยทันตแพทย์ 3 คน โดยบันทึกฟันผุ ฟันที่ถอนไปและฟันที่อุดแล้ว สภาวะความสะอาดของช่องปาก ความจำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดทางทันตกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าฟันผุ-ถอน-อุดของฟันแท้ 1.06 ซี่ต่อคน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 1.64 ซี่ต่อคน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3.51 ซี่ต่อ

คน นักเรียนเหล่านี้ได้รับการอุดหนุนและถอนฟันแต่ก็น้อยมาก ค่าฟันผุ-ถอน-อุดนี้ส่วนใหญ่จะเป็น ค่าฟันผุ สภาวะความสะอาดช่องปากของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของดัชนีอนามัยช่องปากอยู่ใน เกณฑ์พอใช้ และส่วนใหญ่จะเป็นค่าของดัชนีคราบอ่อน นักเรียนในเขตนครชัยศรี มีความ จำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดโรคปริทันต์ โดยเพียงการแปรงฟัน และการขัดฟัน ส่วนความ จำเป็นที่ต้องได้รับการบำบัดโรคฟันผุจะต้องการการอุดฟันอย่างง่ายเป็นส่วนใหญ่

สุนทร บ้านสกุล (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 5" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวแปรเพศ และเขตที่ตั้งของโรงเรียน (ในเขตและนอกเขต เทศบาลหรือสุขาภิบาล) ซึ่งใช้ตัวอย่างประชากร 240 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 5 จำนวน 48 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในโรงเรียนในเขตกับนอกเขตเทศบาลหรือ สุขาภิบาล มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในโรงเรียนในเขตกับนอก เขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 5 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และนักเรียนในโรงเรียนใน เขตกับนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพินทร์ คำสงวนศิลป์ และคณะ (2531) ได้ทำการศึกษา "เปรียบเทียบ ระหว่างบทบาทของครู และทันตบุคลากรต่อสภาพอนามัยช่องปากของเด็กนักเรียนประถม ศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลเปรียบเทียบระหว่างการดำเนินงานส่งเสริม ทันตสุขภาพในโรงเรียนโดยครูและทันตบุคลากรต่อสภาพอนามัยช่องปากของเด็กนักเรียน ซึ่ง

เลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมทันตสาธารณสุขในโรงเรียน โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเรียบร้อยแล้ว โดยโรงเรียนที่เลือกอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อลดปัจจัยสาเหตุอื่น ๆ ที่อาจมีผลเกี่ยวข้อง เป็นจำนวน 2 โรงเรียน โดยใช้นักเรียนชั้นประถมศึกษาทั้งหมดในโรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มควบคุม มีนักเรียนจำนวน 128 คน อายุเฉลี่ย 9.81 ปี เป็นชาย 63 คน (49.22%) เป็นหญิง 65 คน (50.78%) โรงเรียนกลุ่มทดลองมีนักเรียนจำนวน 143 คน อายุเฉลี่ย 9.64 ปี เป็นชาย 83 คน (58.04%) เป็นหญิง 60 คน (41.46%) ผลการวิจัยพบว่า การเน้นการให้ทันตศึกษาและการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันเป็นประจำสม่ำเสมอในโรงเรียน ภายใต้การติดตามของทันตบุคลากร เปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ปฏิบัติตามโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาปกติไม่มีสภาวะอนามัยช่องปากที่แตกต่างกัน เด็กทั้งสองโรงเรียนมีสภาวะอนามัยช่องปากดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมทันตศึกษาในโรงเรียนโดยครูหรือทันตบุคลากรไม่มีความแตกต่างกัน

สุมาลี สวรสอาด (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดดำเนินการโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูอนามัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียนศึกษากลุ่มตัวอย่างจากครูอนามัยโรงเรียนแบ่งเป็นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ 97 คน ครูในโรงเรียนขนาดกลาง 123 คน และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก 207 คน รวม 427 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ได้รับกลับคืน 406 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.08 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดดำเนินการโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปัญหาอยู่ที่ระดับน้อยทุกปัญหา และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาระหว่างขนาดของโรงเรียนคือขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก พบว่ามีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการแปรงฟันและอมน้ำยาฟลูออไรด์ โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก สำหรับปัญหาการส่งต่อผู้ป่วยไปสถานทันตกรรมบำบัดพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

ขวัญชัย คันธมธุรพจน์ และ อุทัยวรรณ กาญจนกามล (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ประสิทธิผลของโครงการอนามัยช่องปากในเด็กนักเรียนประถมศึกษาภายใต้ การ

ดูแลของครูและอาสาสมัครนักเรียนด้านอนามัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการควบคุมแผ่นคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน และการลดโรคเหงือกอักเสบในเด็กนักเรียน โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีครูหรืออาสาสมัครนักเรียนด้านอนามัยดูแล กับกลุ่มนักเรียนที่เข้าทันตสุขศึกษาเพียงครั้งเดียว โดยปราศจากการดูแล ประชากรที่เข้ารับการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 364 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเด็กนักเรียนภายใต้การดูแลของอาสาสมัครนักเรียนด้านอนามัย มีเหงือกอักเสบลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มเด็กนักเรียนภายใต้การดูแลของครูนั้น สภาวะเหงือกอักเสบมีผลไม่แตกต่างจากกลุ่มเปรียบเทียบ

เจดจันทร์ศิริ โชติติลลิก และวิบูล วิสาละเสสส์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูต่อโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ในเรื่องรูปแบบการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาทุกคนใน 16 จังหวัดที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่างในการสำรวจทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 3 (2532) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามได้รับกลับคืน 5,016 คน จากประชากรที่เป็นตัวอย่าง 7,769 คน คิดเป็นร้อยละ 64.56 ผลการวิจัยพบว่า ครูเห็นด้วยกับการดำเนินงานโครงการโดยการแต่งตั้งครูคณะทำงาน ไม่เห็นด้วยกับการที่ครูศึกษาคู่มือ (ชุดอบรมด้วยตนเอง) แล้วสามารถดำเนินงานโครงการได้โดยไม่ต้องมีการอบรม กิจกรรมที่มีปัญหาระดับมากคือการจัดหาแปรงและยาสีฟันราคาถูกรให้แก่นักเรียน ปัญหาระดับน้อยคือการใส่ยาแก้ปวดในรูฟัน กิจกรรมที่เป็นภาระแก่ครูมากที่สุดคือการส่งตัวนักเรียนไปยังสถานบำบัดทันตกรรม ปัญหาที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานโครงการคือครูขาดความรู้ ผู้ปกครองไม่ร่วมมือ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการ คือ ควรมีการอบรมครูและให้มีการนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่องจากทันตบุคลากร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องงานต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องงานต่างประเทศ มีดังนี้

เมสกิน (Meskin, 1970) และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาโดยทำโครงการทดลอง เรื่อง "โครงการทันตสุขภาพสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีอัตราเสี่ยงต่อโรคฟันผุ" (A preventive dental program for high risk children) ในโรงเรียน 48 โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักสุขภาพในช่องปาก สามารถแปร่งฟันได้ถูกวิธี เพื่อลดโรคฟันผุและป้องกันโรคฟันผุ ดำเนินการวิจัยโดยสำรวจนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียน 48 โรงเรียน สุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวนร้อยละ 20 โรงเรียน เข้าร่วมในการทดลองโดยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทันตสุขภาพ ควบคุมอาหารที่ทำฟันผุและให้ฟลูออไรด์เสริมฟันให้แข็งแรง แล้วประเมินผลโดยตรวจสุขภาพฟันของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะ ๆ เวลา 2 ปี ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สุขภาพเหงือกของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างดีขึ้น โรคเหงือกในกลุ่มทดลองลดลง ร้อยละ 32 และในกลุ่มควบคุมลดลงร้อยละ 10
2. การลดโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่พบว่า มีการรักษาโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่ 100 ซึ่งในกลุ่มทดลองได้รับการอุดฟันร้อยละ 41
3. การลดโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่ในช่องปาก พบว่า มีการรักษาโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่ 100 ซึ่งในกลุ่มควบคุมและ 68 ซึ่งในกลุ่มทดลอง

เมเออร์ (Meier, 1975) ได้ทำโครงการทดลองชื่อ "โครงการควบคุมแผ่นคราบฟันในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6" (A plaque control program at the sixth grade level) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาวะทางทันตสุขภาพของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนทันตสุขภาพในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียวกับนักเรียนที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนทันตสุขภาพในชั้นเรียนร่วมกับการปฏิบัติตนทางด้านทันตสุขภาพประจำวัน ดำเนินโครงการโดยจัดแบ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาชานเมืองลอสแอนเจลิส ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน จาก 8 ห้องเรียน ออกเป็น 4 กลุ่ม โดยให้เป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มควบคุมจะเป็นกลุ่มที่ไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทันตสุขภาพตามแผนการดำเนินงานของโครงการ กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่นักเรียนได้รับความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ

จัดคราบฟัน และการแปรงฟันอย่างถูกวิธี จากภาพยนตร์ กลุ่มทดลองที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีการบรรยายและอภิปรายถึงสาเหตุและอันตรายของโรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ ร่วมกับการสาธิตถึงวิธีควบคุมและป้องกันโรคดังกล่าว การบรรยายและอภิปรายจะมีสไลด์ประกอบ เมื่อสิ้นสุดการสาธิตนักเรียนจะได้ชมภาพยนตร์เกี่ยวกับการใช้เส้นใยจัดคราบฟัน และการแปรงฟันอย่างถูกวิธี กลุ่มทดลองที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทันต-สูชศึกษาเหมือนในกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 ร่วมด้วยการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน และการใช้เส้นใยจัดคราบฟัน โดยมีครูคอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ใช้เวลาในการดำเนินโครงการ 4 เดือน ผลการทดลองพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับความรู้ร่วมกับการปฏิบัติทางด้านทันตสุขภาพ มีภาวะทางทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งได้รับความรู้ทางด้านทันตสุขภาพเพียงอย่างเดียว

คณะทำงานด้านทันตสุขภาพแห่งโอกานาแกน (The Okanagan dental health team, 1978) ได้จัดทำโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนอนุบาล โดยให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในโครงการด้วยการนำเด็กไปพบทันตแพทย์ และให้เด็กใช้ฟลูออไรด์ในการป้องกันโรคฟันผุ ซึ่งมีนักเรียนเข้าร่วมโครงการจำนวน 3,462 คน จาก 11 โรงเรียน เด็กทุกคนจะได้รับการสอนเรื่อง การแปรงฟันที่ถูกวิธี และการใช้ฟลูออไรด์เพื่อป้องกันฟันผุ คณะทำงานได้ทำการประเมินผลโครงการโดยการสุ่มตัวอย่างจากเด็กนักเรียนจำนวน 316 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่มีผู้ปกครองให้ความร่วมมือ จำนวน 105 คน และกลุ่มควบคุมที่ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ จำนวน 211 คน การประเมินผลโครงการกระทำโดยการตรวจและเปรียบเทียบจำนวนครั้งที่ไปพบทันตแพทย์ จำนวนครั้งการแปรงฟันและการใช้ฟลูออไรด์จากแบบฟอร์มที่มอบให้นักเรียนไป รวมทั้งการตรวจสุขภาพช่องปากซึ่งทำก่อนและหลังโครงการ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือมีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และมีสภาวะทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ

ไพร์ส และไบร์เน (Pierce and Byrne, 1979) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลของการฝึกอบรมครูที่มีต่อสุขภาพฟันของนักเรียน" (Effective of teacher in-service workshops on student dental health) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพในการฝึกอบรมครูแบบใช้เวลาอบรมวันละ 3 ชั่วโมง กับวันละ 6 ชั่วโมง ดำเนินการวิจัยโดยฝึกอบรมครูที่สอนในระดับอนุบาล ประถมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 37 คน ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพ เพื่อพัฒนา

ทันตสุขภาพของนักเรียน โดยแบ่งการอบรมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมวันละ 3 ชั่วโมง และกลุ่มที่ใช้เวลาในการฝึกอบรมวันละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลาในการฝึกอบรม 2 สัปดาห์ จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างครูระดับชั้นละ 2 คน จากกลุ่มที่อบรมวันละ 3 ชั่วโมง และ 6 ชั่วโมง ให้จัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพให้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองในแต่ละระดับชั้น โดยใช้เวลา 8 สัปดาห์ ก่อนเริ่มต้นการเรียนการสอน และเมื่อการเรียนการสอนสิ้นสุดลงนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับทันตสุขภาพ และได้รับการตรวจสุขภาพเหงือกและฟัน ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมครูเกี่ยวกับทันตสุขภาพทั้งสองรูปแบบ มีผลทำให้สุขภาพเหงือกและฟันของนักเรียนดีขึ้น และไม่มีความแตกต่างกัน

โลเป เอ็ม.เจ และ เฟรเซอร์ พี.เจ (Loupe M.J., Frazier P.J., 1983) ได้ศึกษา "ทัศนคติของครูในโรงเรียนต่อโครงการทันตสุขภาพและโครงการทันตกรรมป้องกัน" (Knowledge and attitudes of school teachers toward oral health programs and preventive dentistry) โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม 3 ครั้ง ในปี ค.ศ.1973-1981 เพื่อวัดทัศนคติและความรู้ของครูต่อโครงการดังกล่าวในเรื่องทันตสุขภาพ สรุปได้ว่าครูยินดีสอนเรื่องทันตสุขภาพในเชิงเนื้อหาวิชาการ และไม่ค่อยยอมรับในลักษณะเชิงบริหาร การยอมรับของครูต่อบทบาทหน้าที่นี้เริ่มลดลง เนื่องจากความจำกัดของงบประมาณและผลการตอบแทน หรือสิ่งจูงใจที่ได้รับ ครูยังมีข้อมูลพื้นฐานยังไม่ค่อยถูกต้องนักในเรื่องของอนามัยช่องปาก ผลกระทบและการใช้ฟลูออไรด์ และความรู้ในเรื่องทันตกรรมป้องกันของครูไม่ขึ้นกับเวลาหรือการมีส่วนร่วมในโครงการทันตกรรมป้องกัน

โฮล (Houle, 1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ผลทางด้านพฤติกรรมทันตสุขภาพจากประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทันตสุขภาพในระยะยาว" (The impact of long-term dental health education on oral behavior) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลจากการใช้หลักสูตรทันตสุขภาพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิจัยโดยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบทของรัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island) จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนที่ 1 เป็นโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนทันตสุขภาพตามหลักสูตรสุขภาพ ซึ่งบรรจุไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนจะมี 2 ลักษณะคือ การสอนแยกเป็นหน่วยเฉพาะกับสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนที่ 2 เป็นโรงเรียนที่ไม่มีหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนดำเนินการโดยนักสุขภาพ กิจกรรมการเรียนการสอนของทั้งสองโรงเรียนเน้นความรู้และการปฏิบัติ

ด้านทันตสุขภาพ วิธีการสอนประกอบด้วย การบรรยาย อภิปราย การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ และการจัดทำโครงการด้านทันตสุขภาพ อีกทั้งยังมีการป้องกันโรคในช่องปากประจำปีและการใช้ฟลูออไรด์ป้องกันฟันผุร่วมด้วย โรงเรียนที่ 3 เป็นโรงเรียนควบคุมไม่มีหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับทันตสุขภาพหรือกิจกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่ 1 นักเรียนมีความรู้และการปฏิบัติทางด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ 2 ซึ่งสอนโดยนักศึกษานักเรียนในโรงเรียนที่ 3 ซึ่งไม่มีกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมใด ๆ เกี่ยวกับทันตสุขภาพ

สรุปการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาการวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งภายในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ในประเทศไทยพบว่า ยังไม่เคยมีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อน ส่วนใหญ่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาวะทันตสุขภาพหรือเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ครูขาดความรู้ความสามารถในการจัดดำเนินการ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือและยังมีปัญหาในเรื่องของการจัดระบบส่งต่อ ซึ่งทำให้การจัดดำเนินการโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดดำเนินการโครงการทันตสุขภาพ การฝึกอบรมครู และทัศนคติของครูต่อโครงการทันตสุขภาพ แสดงให้เห็นว่า ในต่างประเทศนั้นได้มองเห็นความสำคัญของการที่มีทันตสุขภาพที่ดี ซึ่งมีผลต่อสภาวะสุขภาพของเด็กนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโครงการทันตสุขภาพในด้านอื่น ๆ แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 อีกทั้งโครงการนี้ได้จัดทำให้มีการประกวดโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นมาแล้ว 1 ปี โดยมีโรงเรียนที่ชนะเลิศในระดับประเทศเพียง 6 โรงเรียน และในปีนี้งากำลังอยู่ในระหว่างการจัดดำเนินการประกวด ดังนั้นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ จึงมีความสำคัญและจะเป็นประโยชน์ต่อโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียน เพื่อนำผล

การวิจัยไปปรับปรุงและแก้ไข การจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9
ต่อไปเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น